

Štátna ochrana prírody SR
Tajovského 28/B
974 01 Banská Bystrica

Váš list číslo/zo dňa

Naše číslo

7210/2024-6.3

49859/2024

Vybavuje/linka

JUDr. Matúš Tomkuliak

02/5956 2644

Bratislava

15. júla 2024

Vec

Usmernenie k postupu odborných organizácií ochrany prírody, ako aj stanovenie minimálnych obsahových náležitostí odborných stanovísk, v súvislosti povoľovaním výnimiek z druhovej ochrany na usmrtenie medveďa hnedého (*Ursus arctos*) v území, na ktorom bola vyhlásená mimoriadna situácia

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, sekcia ochrany prírody a biodiverzity (ďalej len „ministerstvo“) ako príslušný orgán štátnej správy v súlade s § 65 ods. 1 písm. a) zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ochrane prírody a krajiny“) vydáva nasledovné usmernenie za účelom zjednotenia postupu Štátnej ochrany prírody Slovenskej republiky (ďalej len „ŠOP SR“) a jednotlivých správ národných parkov (ďalej spolu aj ako „odborná organizácia“) v súvislosti s povoľovaním výnimiek z druhovej ochrany na usmrtenie medveďa hnedého (*Ursus arctos*) v území, na ktorom bola vyhlásená mimoriadna situácia.

A. Legislatívny rámec pre lov medveďa hnedého na základe vyhlásenia mimoriadnej situácie

Dňa 08.06.2024 nadobudol účinnosť zákon č. 127/2024 Z. z., ktorým sa dopĺňa zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov a ktorým sa dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov.

Podľa § 3 ods. 2 písm. d) zákona č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o civilnej ochrane“) nežiaduci výskyt medveďa hnedého je mimoriadna udalosť, ktorá je vyhodnotená ako stav, ktorý predstavuje riziko ohrozenia života, zdravia alebo vzniku škôd na úrode, hospodárskych zvieratách alebo závažných škôd na majetku v súvislosti s výskytom medveďa hnedého na území, na ktorom je vyhlásená mimoriadna situácia.

Podľa § 40 ods. 2 zákona o ochrane prírody a krajiny orgán ochrany prírody môže povoliť výnimku z podmienok ochrany chránených druhov, vybraných druhov rastlín a vybraných druhov živočíchov, len ak neexistuje iná ekonomicky a technicky realizovateľná alternatíva a výnimka neohrozí zabezpečenie priaznivého stavu populácie dotknutého druhu v jeho prirodzenom areáli.

Podľa § 40 ods. 3 písm. f) zákona o ochrane prírody a krajiny, ak je vyhlásená mimoriadna situácia podľa § 3 ods. 2 písm. d) zákona o civilnej ochrane, orgán ochrany prírody môže povoliť výnimku z podmienok ochrany chránených druhov.

B. Vymedzenie lokalít, kde bude dochádzať k zásahu do populácie

Najmenšia územná jednotka, na ktorej môže byť mimoriadna situácia vyhlásená, je katastrálne územie obce.

V zázname zo zasadnutia krízového štábu bude odporúčenie pre užívateľov poľovných revírov, aby na ministerstvo podali žiadosť o povolenie výnimky z druhovej ochrany medveďa hnedého. Na základe odporúčania krízového štábu následne užívatelia poľovných revírov podajú žiadosť na ministerstvo. Vzor žiadosti užívateľa poľovného revíru o povolenie výnimky z druhovej ochrany je uvedený v prílohe č. 1 tohto usmernenia.

V žiadosti o povolenie výnimky z druhovej ochrany užívateľa poľovných revírov vymedzia zónu v blízkosti miest a obcí, osídlených oblastí, turisticky navštevovaných oblastí a pod., kde výskyt medveďa hnedého predstavuje najmä ohrozenie života a zdravia ľudí. V týchto zónach bude následne povolený lov medveďa hnedého (ďalej aj „buffer zóna“). Vymedzenie hraníc buffer zón bude nastavené tak, aby sa kryli s prírodnými hranicami alebo v prírode zreteľnými bodmi/líniami. Treba zdôrazniť, že buffer zóna môže byť vymedzená výlučne na území, kde je zároveň vyhlásená mimoriadna situácia. Buffer zóna teda predstavuje oblasť, v ktorej je potrebná zvýšená ochrana človeka v sídelnom prostredí a jeho okolí, pred medveďom hnedým.

Buffer zóny nebudú vymedzované v územiach európskeho významu, kde je medveď hnedý predmetom ochrany, ako ani v územiach, kde platí 5. stupeň ochrany.

Buffer zóny budú vymedzené v čo najužšom okruhu v lokalitách, kde výskyt medveďa hnedého spôsobuje ohrozenie života a zdravia ľudí, prípadne škody na úrode, hospodárskych zvieratách alebo iné závažné škody na majetku.

Treba zdôrazniť, že vymedzenie týchto zón musí byť nastavené tak, aby do lesných porastov zasahovali len v nevyhnutnom rozsahu.

Odborná organizácia podľa svojej miestnej pôsobnosti pripraví pre rozhodovaciu činnosť ministerstva odborné stanovisko, ktorého súčasťou bude mapová príloha s vyznačením buffer zóny. V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že vymedzenie rozsahu

buffer zón v súlade s ich cieľom je zodpovednosťou odbornej organizácie, pričom vymedzenie rozsahu buffer zón zo strany užívateľov poľovných revírov je potrebné považovať len za počiatočný návrh.

C. Obsahové náležitosti odborného stanoviska

Odborná organizácia podľa svojej miestnej pôsobnosti, v súčinnosti s užívateľom poľovného revíru, pripraví pre rozhodovaciu činnosť ministerstva odborné stanovisko, ktorého súčasťou bude nasledovné:

- a) údaj o počte a frekvencii výskytu problémových jedincov v dotknutom území,
- b) údaj o počte zaznamenaných nebezpečných stretov s človekom,
- c) vyhodnotenie priaznivého stavu populácie medveďa hnedého v rámci celého územia SR, ako aj v poľovnom revíri, kde sa navrhuje povoliť odstrel, a to v zmysle Programu starostlivosti o medveďa hnedého na Slovensku,
- d) vyhodnotenie povolených výnimiek na usmrtenie medveďa hnedého za predchádzajúce obdobie pre toho istého žiadateľa (ak pôjde o opakovanú žiadosť v rovnakej lokalite),
- e) odôvodnenie navrhovaného počtu jedincov medveďa hnedého na usmrtenie, prípadne odôvodnenie navrhovaného termínu (resp. obdobia), kedy bude možné zasiahnuť do populácie,
- f) posúdenie, či realizáciou výnimky nedôjde k ohrozeniu zabezpečenia priaznivého stavu ochrany populácie dotknutého druhu v jeho prirodzenom areáli, a to aj vo vzťahu k už povoleným výnimkám v rámci celého územia SR (centrálnu evidenciu bude viesť ŠOP SR),
- g) posúdenie ne/existencie inej ekonomicky a technicky realizovateľnej alternatívy a náležité odôvodnenie splnenia tejto zákonnej podmienky (napr. umiestnenie jedincov medveďa hnedého do ZOO v SR, ich premiestnenie do iných lokalít v rámci SR, prípadne ich premiestnenie do iných štátov EÚ),
- h) údaj o spôsobených škodách,
- i) dôkladný opis všetkých vykonaných preventívnych opatrení v dotknutom území (údaje činnosti Zásahového tímu pre medveďa hnedého, zabezpečenie odpadov a pod.), a to spolu s ich vyhodnotením,
- j) opis sociálnych, ekonomických alebo iných následkov výskytu problémových jedincov medveďa hnedého v danom území,
- k) ak bude činnosť realizovaná v území patriacom do európskej sústavy chránených území Natura 2000, aj vyhodnotenie vplyvu navrhovanej činnosti na dotknuté územie patriace do európskej sústavy chránených území Natura 2000, a to prostredníctvom zisťovacích formulárov,
- l) dôkladné odôvodnenie lokality lovu, t. j. vymedzenie rozsahu buffer zóny,
- m) mapa buffer zóny,
- n) uvedenie kontaktnej osoby odbornej organizácie, ktorú užívateľ poľovného revíru privolá po usmrtení medveďa hnedého za účelom vedenia evidencie,
- o) prípadne akékoľvek iné podmienky vykonania činnosti potrebné za účelom zabezpečenia záujmov ochrany prírody a krajiny.

Vyššie uvedené body musia byť vyhodnotené v každom stanovisku odbornej organizácie ochrany prírody v súvislosti s povoľovaním výnimiek z druhovej ochrany na usmrtenie medveďa hnedého (*Ursus arctos*) v území, na ktorom bola vyhlásená mimoriadna situácia.

Odborné stanoviská v predmetnej veci musia byť odbornou organizáciou vypracované urgentne, a to najneskôr do 5 pracovných dní odo dňa doručenia žiadosti od ministerstva životného prostredia.

D. Podmienky vykonania činnosti dohodnuté na pracovných rokovaniach

Ministerstvo na pracovných rokovaniach so zainteresovanými subjektami dohodlo nasledovné podmienky vykonania činnosti:

- a) v buffer zóne bude zakázané na vnaďiská vykladať akúkoľvek potravu,
- b) bude zakázané loviť medveďa hnedého v porastoch vzrastlej kukurice,
- c) na požatom kukuričnisku lov medveďa bude možný len v obmedzenom rozsahu (**podmienky navrhne odborná organizácia**),
- d) komerčný predaj povolenia na lov medveďa hnedého nie je možný, pričom lov môžu realizovať len zamestnanci alebo členovia užívateľa poľovného revíru,
- e) samotná strelba môže byť realizovaná len na jedinca medveďa hnedého, ktorý sa nachádza výlučne iba v buffer zóne, to sa netýka prípadnej dohľadávky postreleného jedinca medveďa hnedého v inej časti poľovného revíru (upravené v bode G),
- f) po strelbe na jedinca medveďa hnedého je užívateľ poľovného revíru povinný bezodkladne kontaktovať odbornú organizáciu, ktorá následne bude viesť evidenciu o usmrtených jedincoch.

Vyššie uvedené body budú taktiež zapracované do každého odborného stanoviska týkajúceho sa povoľovania výnimiek z druhovej ochrany na usmrtenie medveďa hnedého (*Ursus arctos*) v území, na ktorom bola vyhlásená mimoriadna situácia.

E. Osobitosti postupu pri žiadosti o stanovisko správ národných parkov

Ak bude predmetná činnosť realizovaná v kompetenčnom území jednotlivých správ národných parkov, ministerstvo bude žiadosť o vypracovanie odborného stanoviska adresovať príslušnej správe národného parku a zároveň na vedomie ŠOP SR. Po doručení takejto žiadosti ŠOP SR bezodkladne poskytne dotknutej správe národného parku všetky údaje, ktorými k predmetnej činnosti disponuje (najmä ohľadom činnosti Zásahového tímu pre medveďa hnedého), ktorá následne vypracuje odborné stanovisko (podľa bodu C) pre rozhodovaciu činnosť ministerstva.

F. Súčinnosť

ŠOP SR a jednotlivé správy národných parkov si pri vypracovaní odborných stanovísk poskytnú maximálnu možnú súčinnosť.

ŠOP SR v každom individuálnom prípade poskytne jednotlivým správam národných parkov všetky potrebné údaje týkajúce sa činnosti Zásahového tímu pre medveďa hnedého v dotknutom území, a to vrátane navrhovaného počtu problémových jedincov medveďa hnedého, ktoré je žiadúce odstrániť z populácie v danej lokalite.

V prípade rozporov medzi údajmi vedenými ŠOP SR a dotknutou správou národného parku, a to vrátane návrhu na počet problémových jedincov medveďa hnedého, ktoré je žiadúce v dotknutej lokalite odstrániť z populácie, alebo v prípade akýkoľvek iných odborných rozporov, odborné organizácie bezodkladne zvolajú vzájomné pracovné stretnutie, na ktorom dôjde k zjednoteniu odborných názorov. Považujeme za potrebné zdôrazniť, že je neprípustné, aby akékoľvek odborné rozpory boli premietnuté do odborných stanovísk.

Jednotlivé správy národných parkov budú bezodkladne poskytovať evidenciu usmrtených (vrátane úhynov) jedincov veľkých šeliem ŠOP SR, ktorá bude viesť centrálnu evidenciu v súlade s bodom I tohto usmernenia.

Jednotlivé správy národných parkov poskytnú ŠOP SR maximálnu možnú súčinnosť pri realizácii monitoringu podľa bodu J tohto usmernenia.

Odborné organizácie v súvislosti s manažmentom populácie medveďa hnedého bezodkladne poskytnú akúkoľvek potrebnú súčinnosť užívateľom poľovných revírov.

G. Postup po usmrtení jedinca medveďa hnedého

Ministerstvo užívateľovi poľovného revíru v rozhodnutí o povolení výnimky uloží povinnosť bezodkladne po usmrtení medveďa hnedého privolať kontaktnú osobu odbornej organizácie, ktorá následne vypracuje záznam o usmrtenom jedincovi v súlade s bodom H tohto usmernenia.

Určenie kontaktnej osoby ponechávame vzhľadom na personálne možnosti na zvážení odbornej organizácie, avšak odporúčame, aby išlo o členov Zásahového tímu pre medveďa hnedého, ktorí majú pravidelnú 24 hodinovú pohotovosť.

Ak dôjde k prípadnej dohl'adávke postreleného jedinca medveďa hnedého mimo vyznačenej buffer zóny, privolaný člen odbornej organizácie bude povinný v spolupráci s užívateľom poľovného revíru zaznačiť GPS súradnice miesta odkiaľ sa strieľalo na medveďa hnedého, ako aj nástrel (t. j. miesto, v buffer zóne kde došlo k počiatočnému zasiahnutiu medveďa hnedého).

H. Vypracovanie záznamu o usmrtenom jedincovi medveďa hnedého

ŠOP SR je povinná ministerstvu zasielať hlásenie o ulovení každého jedinca medveďa hnedého, a to formou záznamu o usmrtení/odchyte/úhyne medveďa hnedého (ďalej len „záznam o usmrtení“) v štruktúre údajov podľa prílohy č. 2.

Záznam o usmrtení sa vypracuje v dvoch vyhotoveniach, z ktorých jedno zostáva užívateľovi poľovného revíru, druhé sa vyhotovuje pre potreby centrálnej evidencie ŠOP SR. Kópiu záznamu o usmrtení zašle ŠOP SR **bezodkladne** ministerstvu.

Súčasťou každého záznamu o ulovení je fotodokumentácia uloveného jedinca medveďa hnedého, ktorá ho zobrazuje uloženého na pravom boku na mieste ulovenia. Fotodokumentácia je vyhotovená zariadením poskytujúcim megadáta o mieste, čase a lokalite ulovenia medveďa hnedého.

Ak bude užívateľovi poľovného revíru povolená výnimka z druhovej ochrany na usmrtenie viacerých jedincov medveďa hnedého, každý záznam o ulovení bude obsahovať aj údaj s poradovým číslom usmrteného jedinca.

I. Centrálna evidencia ulovených jedincov medveďa hnedého

Štátna ochrana prírody SR vedie **centrálnu evidenciu** za celé územie SR o usmrtených (vrátane uhynutých) jedincoch medveďa hnedého, ako aj ďalších veľkých šeliem.

J. Monitoring

ŠOP SR najneskôr do 10 dní odo dňa účinnosti tohto usmernenia pripraví metodiku monitoringu zameraného najmä na zmeny v etológii medveďa hnedého v buffer zónach, v ktorých bude prebiehať zásah do populácie. Zároveň sa bude ŠOP SR v rámci tohto monitoringu ďalej zameriavať na vyhodnotenie nebezpečných stretov človeka s medveďom hnedým počas jeho lovu v buffer zónach, analýzu príčin konfliktných situácií, rozsahom a výškou spôsobovaných škôd na majetku, ako aj sociálnym aspektom lovu medveďa hnedého v dotknutom území. Pri monitoringu bude ŠOP SR spolupracovať najmä s dotknutými správami národných parkov, užívateľmi poľovných revírov, zástupcami samospráv, ako aj ďalšími zainteresovanými subjektami.

O spôsobe nastavenia metodiky monitoringu a formy jej realizácie bude ŠOP SR bezodkladne písomne informovať ministerstvo.

Výsledky monitoringu z jednotlivých lokalít budú ministerstvu poskytované **raz za kalendárny štvrt'rok**.

K. Postup v prípadoch, ak užívateľ poľovného revíru odmietne loviť medveďa hnedého na území, na ktorom bola vyhlásená mimoriadna situácia

Pokiaľ v praxi nastane situácia, že príslušný užívateľ poľovného revíru odmietne podať žiadosť a realizovať lov na základe odporúčania krízového štábu, bude ochranu života a zdravia v dotknutej lokalite zabezpečovať Zásahový tím pre medveďa hnedého.

L. Činnosť Zásahového tímu pre medveďa hnedého v území, kde bude prebiehať lov medveďa hnedého v buffer zónach na základe rozhodnutí ministerstva

Okrem povinností vyplývajúcich z vyššie uvedených bodov tohto usmernenia bude Zásahový tím pre medveďa hnedého v územiach, kde bude prebiehať lov tejto šelmy na základe ministerstvom povolenej výnimky z druhovej ochrany, **zabezpečovať ochranu života a zdravia obyvateľov primárne v rámci intravilánov miest a obcí. Svoju činnosť bude taktiež zameriavať na dôkladné plnenie preventívnych opatrení**, pričom v tejto súvislosti bude z vlastnej iniciatívy poskytovať potrebné informácie zástupcom samospráv, ako aj ďalším zainteresovaným subjektom v dotknutom území (včelári, chovatelia, poľnohospodári a pod.). **Podrobná správa o vykonaných preventívnych opatreniach, a to spolu s vyhodnotením ich účinnosti, bude ministerstvu zasielaná spoločne s výsledkom monitoringu v súlade s bodom J tohto usmernenia.**

ŠOP SR v území, kde bol lov medveďa hnedého povolený na základe rozhodnutia ministerstva o povolení výnimky z druhovej ochrany, **nebude uzatvárať dohody o spolupráci na manažmente populácie medveďa hnedého** s užívateľmi poľovných revírov, **pokiaľ odstrel problémových jedincov bude možné realizovať vo vymedzených buffer zónach.**

Pokiaľ **užívatelia poľovných revírov, ktorí majú už uzatvorené dohody so ŠOP SR**, budú zároveň disponovať aj rozhodnutím ministerstva o povolení výnimky z druhovej ochrany na usmrtenie problémových jedincov medveďa hnedého, **zásah do populácie bude primárne realizovaný na základe rozhodnutia vydaného ministerstvom**. Na základe uzatvorených dohôd so ŠOP SR dôjde k zásahu do populácie medveďa hnedého užívateľom poľovného revíru **výlučne iba v prípade**, ak odstránenie problémových jedincov nebude môcť byť realizované vo vymedzenej buffer zóne.

M. Účinnosť usmernenia

Toto usmernenie nadobúda účinnosť dňom doručenia.

Mgr. Paula Mičová, PhD.
poverená vykonávaním funkcie
generálnej riaditeľky sekcie

Prílohy:

1. Vzor žiadosti SPK
2. Záznam o usmrtení/odchyte/úhyne medveďa hnedého